บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์แต่ละบุคคลย่อมมีชีวิตยืนยาวแตกต่างกันไป เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งของการบั่นทอนชีวิตมนุษย์คือ การที่อวัยวะสำคัญบางอย่างมีความผิดปกติ เสื่อมไปหรือไม่ทำงาน หากเป็นเครื่องยนต์กลไก ก็ต้องนำอะไหล่มาเปลี่ยน เพื่อให้รถนั้นสามารถใช้งานต่อไปได้ สำหรับมนุษย์อาจจะเรียกอวัยวะบางอย่างว่าเป็นอะไหล่ เช่น แขนเทียมหรือขาเทียม แต่ลักษณะการใช้งานก็คงไม่เหมือนกับแขนขาจริงของบุคคล ยิ่งถ้าเป็นอวัยวะภายในที่สำคัญของร่างกาย เช่น หัวใจ ตับ ปอด ไต ต้องเสื่อมสภาพไป ยังไม่มีอวัยวะอะไหล่ ก็จะทำให้บุคคลนั้นเสียโอกาสที่จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ที่ทำงานอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกัน การที่อวัยวะใดอวัยวะหนึ่งเกิดความผิดปกติไป ก็จะส่งผลให้ระบบภายในร่างกายขาดความสมดุล ทำให้เป็นโรคและอาจเสียชีวิตในที่สุด ด้วยสาเหตุนี้จึงส่งผลให้มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ เพื่อมาช่วยชีวิตผู้ป่วยที่อวัยวะเสื่อมสภาพในระยะสุดท้ายให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเก่าด้วยการปลูกถ่ายอวัยวะ

ในปัจจุบันมีผู้ป่วยในระยะสุดท้ายอยู่เป็นจำนวนมาก ที่ทุกข์ทรมานจากการที่อวัยวะสำคัญ เช่น หัวใจ ตับ ไต ปอด ฯลฯ ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ วิธีรักษาทางการแพทย์ที่ดีที่สุดสำหรับผู้ป่วยเหล่านี้ คือ การปลูกถ่ายอวัยวะ (Organ Transplantation) ซึ่งเป็นการผ่าตัดนำอวัยวะใหม่มาเปลี่ยนแทนอวัยวะเดิมที่เสื่อมสภาพ การผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่สามารถช่วยชีวิตผู้ป่วยในกลุ่มที่มีความจำเป็นต้องปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งได้ผลดีมากในปัจจุบันและเป็นที่ยอมรับทั่วกันทั่วโลกว่า การปลูกถ่ายอวัยวะเป็นวิธีการสุดท้ายที่จะรักษาผู้ป่วยที่หมดหนทางจะรักษาด้วยวิธีอื่น ๆ การปลูกถ่ายอวัยวะนั้นในปัจจุบันสามารถทำได้อย่างปลอดภัย และได้ผลที่ดีมากขึ้นเพราะวิวัฒนาการทางการแพทย์เจริญก้าวหน้า โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแพทย์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการที่จะรักษาผู้ป่วย ซึ่งการปลูกถ่ายอวัยวะนั้นจะได้มาจากอวัยวะของผู้มีจิตศรัทธา ที่ได้แสดงเจตนารมณ์ในการบริจาคอวัยวะ หรือได้จากญาติที่มีความประสงค์จะบริจาคอวัยวะของบุคคลนั้น เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นมาปลูกถ่าย จะช่วยให้ผู้ป่วยในระยะสุดท้ายมีชีวิตอยู่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคมต่อไปได้ ซึ่งอวัยวะใหม่ที่สามารถนำมาปลูกถ่าย ได้แก่

หัวใจ ตับ ไต ปอด ตับอ่อน กระดูก ฯลฯ นั้นเป็นการนำอวัยวะใหม่มาเปลี่ยนแทนอวัยวะเดิมที่เสื่อมสภาพ

ในปัจจุบันได้มีผู้ป่วยที่รอรับการบริจาคอวัยวะที่แจ้งผ่านศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ปัจจัยที่สำคัญในการรักษาคือ การได้มาจากการบริจาคอวัยวะของผู้มีจิตศรัทธายังมีจำนวนน้อย สำหรับประเทศไทยได้มีการคาดคะเนว่าในแต่ละปี จะมีผู้เสียชีวิตที่อยู่ในเกณฑ์บริจาคอวัยวะได้เกือบ 2,000 คน แต่ในความเป็นจริงยังมีข้อจำกัดในการนำอวัยวะจากผู้บริจาคที่เสียชีวิตแล้วมาใช้รักษาผู้ป่วยอยู่มาก

การตัดสินใจบริจาคอวัยวะเป็นการตัดสินใจที่ยิ่งใหญ่ เพราะเป็นการชี้เป็นชี้ตายของคนจำนวนมาก ซึ่งก็คือ ผู้ป่วยที่กำลังรอรับการบริจาคอวัยวะเพื่อนำไปใช้ปลูกถ่ายอวัยวะ และผู้ป่วยเหล่านี้กำลังทุกข์ทรมาน และรอความตายเนื่องจากอวัยวะสำคัญ เช่น ไต หัวใจ ปอด ตับ เสื่อมการทำงานลง ซึ่งแพทย์ไม่สามารถรักษาได้ด้วยวิธีการอื่นแล้ว นอกจากวิธีการปลูกถ่ายอวัยวะเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การตัดสินใจบริจาคอวัยวะ จึงเป็นการต่อชีวิตผู้ป่วยเหล่านี้ให้มีชีวิตอยู่ต่อไป สิ่งสำคัญคือ การบริจาคอวัยวะนั้น สามารถบริจาคให้กับผู้อื่นได้ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือตายไปแล้ว ก็จะเป็นการต่อชีวิตผู้ป่วยต่อไปได้อีก สำหรับผู้ที่บริจาคอวัยวะที่เสียชีวิตแล้ว หรือญาติของผู้เสียชีวิตเป็นผู้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต 1 คน อาจต่อชีวิตผู้ป่วยได้ถึง 5-6 คน กล่าวคือ สามารถนำอวัยวะต่าง ๆ ได้แก่ ไต หัวใจ ลิ้น ปอด ตับ เส้นเลือดหัวใจ กระดูก และตา ไปใช้ปลูกถ่ายให้ผู้ป่วยที่รอรับบริจาคอวัยวะ

ปัจจุบันมีผู้ป่วยที่รอรับบริจาคอวัยวะเพื่อนำไปใช้ปลูกถ่ายอวัยวะ เป็นจำนวน 2,425 คน เนื่องจากอวัยวะสำคัญเสื่อมการทำงานลง ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1
แสดงจำนวนผู้รอรับบริจาคอวัยวะ ที่แจ้งผ่านศูนย์รับบริจาคอวัยวะ
สภากาชาดไทย ณ วันที่ 31 มกราคม 2552

อวัยวะ	จำนวน (คน)
ไต	2,216
หัวใจ	12
หัวใจ-ปอด	28
ปอด	3
ตับ	156
ตับอ่อน	2
ไต-ตับ	4
ไต-ตับอ่อน	4
รวม	2,425

ที่มา: ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย, 2552

ทั้งนี้อวัยวะที่ใช้ในการปลูกถ่ายอวัยวะ จำเป็นต้องได้มาจากการบริจาคอวัยวะเท่านั้น และการได้มาซึ่งอวัยวะของผู้บริจาค จะกระทำได้ภายหลังจากที่เสียชีวิตแล้ว โดยในทางการแพทย์ซึ่งใช้หลักการพิจารณาทางวิชาการคือ “ภาวะสมองตาย” (Brain death) เป็นภาวะที่สมองถูกทำลายจนสูญเสียการทำงานอย่างถาวร ยังผลให้ผู้นั้นอยู่ในสภาพที่ไม่รู้สึกตัว ไม่หายใจ ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งใด ๆ สาเหตุสำคัญที่ทำให้สมองตาย ได้แก่ การบาดเจ็บที่สมองอย่างรุนแรง เลือดออกในสมอง เส้นเลือดในสมองแตก และมีเนื้องอกในสมอง

สภากาชาดไทยซึ่งเป็นองค์กรกลางการกุศลที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเดือดร้อนทางด้านสุขอนามัย และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของประโยชน์ และปัญหาการปลูกถ่ายอวัยวะ จึงได้ริเริ่มจัดตั้ง “ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย” ขึ้น เพื่อรณรงค์ และสนับสนุนให้มีการบริจาคอวัยวะจากผู้เสียชีวิตด้วยภาวะสมองตายให้เพิ่มมากขึ้น และเพียงพอต่อการปลูกถ่าย รวมทั้งจัดสรรอวัยวะเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค แต่ขณะนี้ยังมีการขาดแคลนผู้บริจาคอยู่มาก ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ป่วยที่รอรับความช่วยเหลือในการปลูกถ่ายอวัยวะ จากสถิติของ

ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา แสดงจำนวนของผู้รอรับอวัยวะและผู้ที่ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 - 31 มกราคม 2552 เฉพาะผู้ที่แจ้งผ่านศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ดังแสดงในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2
แสดงจำนวนผู้รอรับบริจาคอวัยวะกับผู้ที่ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะ
ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548-31 มกราคม 2552 เฉพาะที่แจ้ง
ผ่านศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย

ปี พ.ศ.	ผู้รอรับอวัยวะ (คน)	ผู้ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะ (คน)
2548	1,807	114
2549	2,138	144
2550	2,241	201
2551	2,392	301
2552	2,425	25
รวม	11,003	685

ที่มา: ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย, 2552

จากตารางที่ 1.2 จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ป่วยที่รอรับการปลูกถ่ายอวัยวะนั้นมีจำนวนมาก ซึ่งอาจจะทำให้เกิดเป็นปัญหาสังคม คือ การซื้อขายอวัยวะที่ถือเป็นปัญหาร้ายแรงด้านศีลธรรม และเป็นสิ่งผิดกฎหมาย การซื้อขายอวัยวะนำไปสู่ปัญหาทางสังคม และอาชญากรรม กล่าวคือ เมื่ออวัยวะเป็นเหมือนสินค้าขาดแคลนที่หายาก อาจนำไปสู่การฆาตกรรมเพื่อนำอวัยวะไปปลูกถ่ายให้คนรวยที่มีเงินพอที่จะซื้ออวัยวะคนจน ส่งผลให้เกิดเป็นช่องว่างทางสังคมมากขึ้น อาจถึงขั้นที่ยอมขายชีวิตเพื่อแลกกับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัว อย่างไรก็ตามในประเทศไทยได้มีกฎหมายห้ามการซื้อขายอวัยวะ และการเปลี่ยนอวัยวะให้กับผู้ป่วยนั้นทำได้โดยการบริจาคเท่านั้น

ทว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดของการปลูกถ่ายอวัยวะให้แก่ผู้ป่วยของวงการแพทย์ไทย คือ การขาดแคลนผู้บริจาค ซึ่งจากสถิติในปี 2551 ของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทยนั้นมีผู้ที่ลงทะเบียนรอการปลูกถ่ายอวัยวะถึง 2,392 คน แต่ในความเป็นจริงมีอวัยวะที่ได้รับการบริจาค

จากผู้เสียชีวิตจากสมองตายเพียง 301 อวัยวะเท่านั้น จึงทำให้สัดส่วนของผู้ที่รอการปลูกถ่ายอวัยวะกับผู้ที่ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะนั้นมีความแตกต่างกันมาก

จากปัญหาความขาดแคลนผู้บริจาคอวัยวะ ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย ได้ดำเนินงานสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อขอบริจาคอวัยวะจากผู้บริจาคมาโดยตลอดนับแต่การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ซึ่งกระทำในรูปแบบของการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ไปยังประชาชนทั่วไป ให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของการขาดแคลนอวัยวะที่จะนำมาช่วยผู้ป่วยที่ต้องการปลูกถ่ายอวัยวะ โดยขอบริจาคจากบุคคลทั่วไปให้บริจาคอวัยวะหลังจากที่ตนเสียชีวิตแล้ว หรือจากญาติผู้เสียชีวิตที่สมองตาย ซึ่งสื่อที่ทางศูนย์รับบริจาคอวัยวะฯ จัดทำเพื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่

1. สื่อโทรทัศน์ ทางศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย ได้จัดทำภาพยนตร์โฆษณา 4 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณาชุด Organ Donation จัดขึ้นในปี 2537 ภาพยนตร์โฆษณาชุด ICU และ Crematorium จัดขึ้นในปี 2538 และสุดท้ายในปี 2539 ภาพยนตร์โฆษณาชุด Give โดยมีเนื้อหาของเรื่องเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ

2. สื่อวิทยุทางศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย ได้จัดทำโครงการ GREEN VOLUNTEER โดยประชาสัมพันธ์ผ่านทางสถานีวิทยุ F.M. 106.5 MH_z และโครงการ “หนึ่งคนให้ ….หลายคนรับ” ซึ่งเป็นโครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การบริจาคอวัยวะร่วมกับการบริจาคโลหิตสู่สาธารณชน จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี 2541-2550 โดยจัดร่วมกับสถานีวิทยุต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้และเชิญชวนให้ผู้ฟังร่วมแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะ และมีการจัดสัมมนากลุ่มดีเจ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะก่อน โดยนำออกเผยแพร่ผ่านทางสถานีวิทยุต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งการเผยแพร่ภายในทั้งโรงพยาบาล เหล่ากาชาดจังหวัด

3. สื่อเฉพาะกิจต่าง ๆ ที่ทางศูนย์จัดทำขึ้น เช่น แผ่นพับใบแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะ และโปสเตอร์ จะจัดทำขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ส่วน แสตมป์ บัตรโทรศัพท์ ทั้ง Phone Card Pinphone จะทำแจกเฉพาะช่วงที่จัดงานเกี่ยวกับบริจาคอวัยวะ และสติ๊กเกอร์ เสื้อยืด จะทำแจกให้กับผู้ที่แสดงความจำนงบริจาคอวัยวะ หรือญาติผู้แสดงความจำนงบริจาคอวัยวะในงานกาชาด หรือวันงานทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับ โดยจะจัดทำขึ้นในทุกปีเช่นกัน

4. การจัดกิจกรรมพิเศษรณรงค์สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน พร้อมกับออกหน่วยนอกสถานที่รับแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะ เช่น งานกาชาด ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ รวมทั้งจัดโครงการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น โครงการบริจาคอวัยวะเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสทรงครองราชย์ 50 ปี ร่วมกับองค์การโทรศัพท์ฯ ทั่วประเทศ โครงการบริจาคอวัยวะเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราช

สมบัติครบรอบ 60 ปี ซึ่งโครงการนี้มีเป้าหมายช่วยเหลือให้ผู้ป่วยได้รับการปลูกถ่าย จำนวน 500 คน ทั่วประเทศ โดยจัดทำร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

ในหลาย ๆ ปีที่ผ่านมานั้นทางศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทยได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะมามาก เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนบริจาคอวัยวะผ่านสื่อและกิจกรรมประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผลที่ปรากฏ คือ ผู้ที่แจ้งความจำนงบริจาคอวัยวะยังมีจำนวนที่น้อยอยู่มาก รวมทั้งการได้รับแจ้งผู้เสียชีวิตสมองตายจากโรงพยาบาลต่าง ๆ ยังมีจำนวนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น และในขณะเดียวกันการแจ้งกรณีมีผู้เสียชีวิตที่อยู่ในสภาวะสมองตาย เพื่อนำอวัยวะมาเปลี่ยนถ่ายให้กับผู้ป่วย ทั้งนี้ก็ยังมีไม่มากเช่นเดียวกัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ได้มีผู้ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลตอการบริจาคอวัยวะ และพบว่ามีปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะก็คือ ความเชื่อ เช่น ความเชื่อที่ว่าหากบริจาคอวัยวะแล้วชาติหน้าเกิดมาจะมีอวัยวะไม่ครบ (พระมหาสมโชค คำแก้ว, 2543; วรภัทร์ สังข์น้อย, 2541) นอกจากนี้การวิจัยหลาย ๆ ชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารมีผลต่อการเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอย่างยิ่ง อันสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริจาคอวัยวะนั้นมีอยู่หลายด้าน ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในบุคคลเอง คือ ความเชื่อ ทัศนคติ และปัจจัยภายนอก คือ การสื่อสาร

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะนำเอาผลการวิจัยที่ผ่านมาดังกล่าว มาตั้งเป็นประเด็นในการศึกษาว่า ปัจจัยใดบ้างที่จะมีผลต่อการบริจาคอวัยวะของประชาชน เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เดิมที่การวิจัยที่ผ่านมาได้สร้างไว้ รวมทั้งเพื่อเป็นการเปรียบเทียบว่าปัจจัยใดมีผลต่อการบริจาคอวัยวะมากที่สุด เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการสื่อสารเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนบริจาคอวัยวะ เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยต่อไป

ปัญหานำในการศึกษา

ปัจจัยทางการสื่อสารใดที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการศึกษา

1. ทัศนคติส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ความเชื่อส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
   3.1 เพศมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชน
   3.2 อายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชน
4. การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทยมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
5. การสื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาปัจจัยทางการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เป็นการศึกษา โดยเก็บข้อมูลเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดเวลาในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2552

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. อวัยวะ หมายถึง ชิ้นส่วนของร่างกาย ได้แก่ ไต หัวใจ ดวงตา ปอด ตับ เส้นเลือดหัวใจ และกระดูก ฯลฯ

2. การบริจาคอวัยวะ หมายถึง การให้อวัยวะ เช่น หัวใจ ตับ ปอด ไต และลิ้นหัวใจ เพื่อนำไปปลูกถ่ายให้กับผู้รอรับอวัยวะเมื่อผู้บริจาคได้เสียชีวิตแล้ว ซึ่งการแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะ ผู้บริจาคสามารถแจ้งความจำนงบริจาคได้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือผู้ที่มีสมองตายแล้วและญาติแจ้งความจำนงแทนที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย

3. ทัศนคติส่วนบุคคล หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้บริจาคที่มีผลต่อประโยชน์ คุณค่าของการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

4. ความเชื่อส่วนบุคคล หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อของผู้บริจาคที่มีต่อการบริจาคอวัยวะ

5. คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลส่วนตัวของแต่ละบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

6. การตัดสินใจบริจาคอวัยวะ หมายถึง การที่ผู้บริจาคอวัยวะมีความประสงค์จะบริจาคอวัยวะ ซึ่งแบ่งออกเป็น

6.1 การตัดสินใจบริจาคอวัยวะของตนเอง หมายถึง การที่ผู้บริจาคอวัยวะมีความประสงค์ที่จะบริจาคของตนเอง ได้แก่ ตับ ไต ปอด หัวใจ ฯลฯ

6.2 การตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติ หมายถึง การที่ผู้บริจาคมีความประสงค์จะบริจาคอวัยวะของญาติผู้ซึ่งอยู่ในภาวะสมองตาย หรือเสียชีวิตแล้ว

7. ปัจจัยทางการสื่อสาร หมายถึง ปัจจัยที่มีผลในการพิจารณาตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้บริจาคอวัยวะ แบ่งเป็น

- ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย คุณลักษณะส่วนบุคคล ทัศนคติส่วนบุคคล และความเชื่อส่วนบุคคล
- ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย และการสื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์ ที่เป็นผู้ขอบริจาคอวัยวะ

8. การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเคยได้ชม อ่าน หรือฟังรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ของศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

- สื่อมวลชน ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณารณรงค์เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ วิทยุจุฬา ขส.ทบ. คลื่น FM 102 MH_z รายการรู้รักสามัคคี คลื่น FM 103 MH_z โครงการ GREEN VOLUNTEER คลื่น FM 106.5 MH_z คอลัมน์ X-cite kids เรื่อง ชวนวัยใส อุทิศอวัยวะ สกู๊ปพิเศษเรื่อง การบริจาคอวัยวะ (นิตยสารสุดสัปดาห์) วารสารกาชาดสัมพันธ์ www.organdonate.in.th และ www.redcross.or.th
- สื่อบุคคล ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว
- สื่อสิ่งพิมพ์องค์กร ได้แก่ แผ่นพับแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะ
- สื่อพิเศษ ได้แก่ แสตมป์ สติ๊กเกอร์ บัตรโทรศัพท์ เสื้อยืด พวงกุญแจ

9. บุคลากรทางการแพทย์ หมายถึง เจ้าหน้าที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทยที่เป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ

10. การสื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์ หมายถึง การพูดคุย สนทนา กับเจ้าหน้าที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทยเกี่ยวกับเรื่อง การบริจาคอวัยวะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดแนวทางในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริจาคอวัยวะของประชาชน

2. สามารถนำข้อมูลที่ได้ เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ที่มีหน้าที่ขอบริจาคอวัยวะ เพื่อนำไปพัฒนาทักษะการจูงใจในการขอบริจาคอวัยวะ เพื่อให้การขอบริจาคอวัยวะประสบผลสำเร็จมากขึ้น

3. ทำให้เกิดการเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านปัจจัยทางการสื่อสารกับการโน้มน้าวใจ

4. สามารถนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมของนิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา
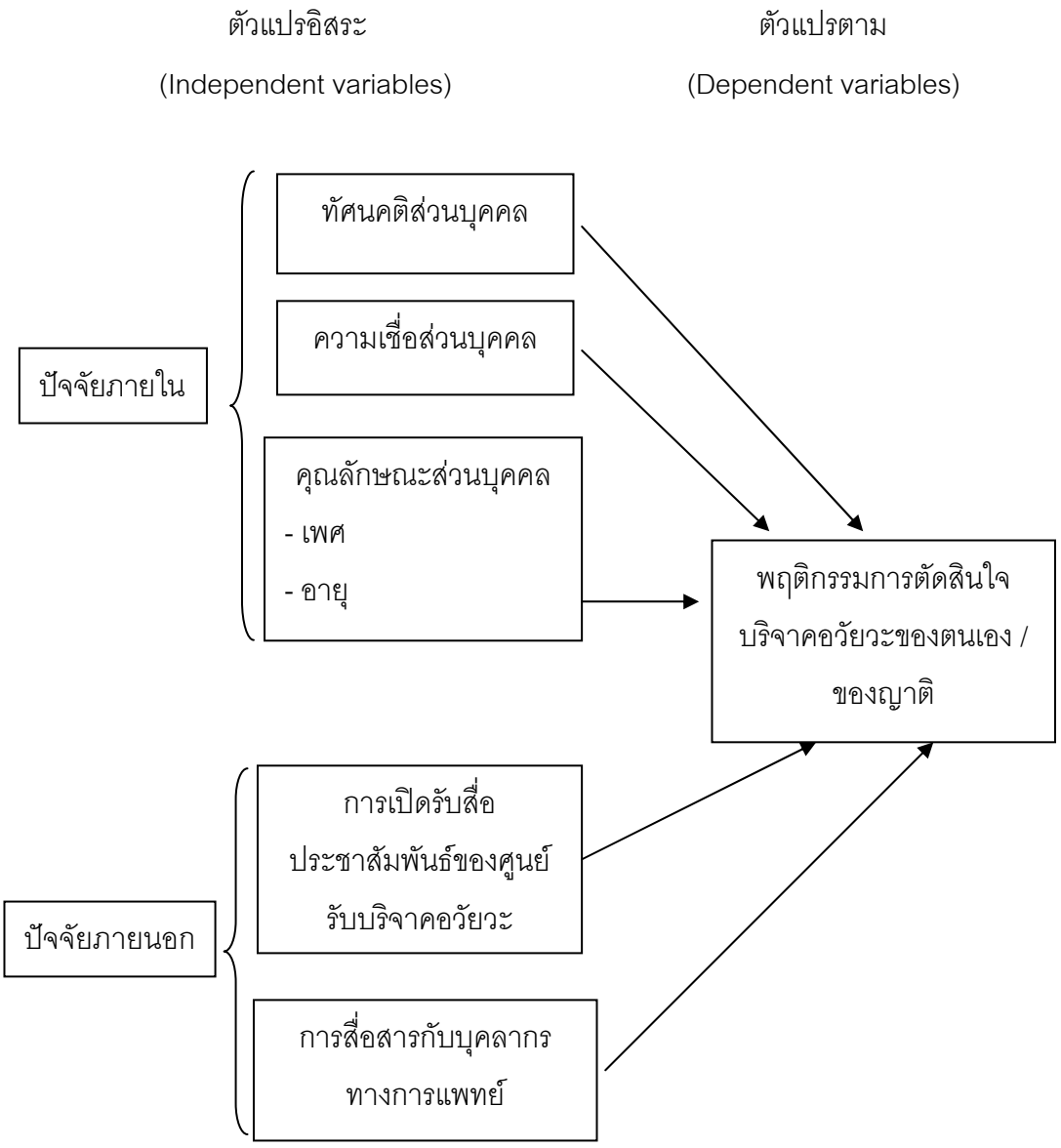
ภาพที่ 1.1
แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในการศึกษา